

Adviescollege
toetsing regeldruk

> **Retouradres** Postbus 16228 2500 BE Den Haag

Aan de minister voor Rechtsbescherming
De heer F.M. Weerwind
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

**ATR, Adviescollege
toetsing regeldruk**
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

T 070 310 86 66
E info@atr-regeldruk.nl
www.atr-regeldruk.nl

Onze referentie MvH/RvZ/PS/bs/ATR3191/2023-U106

Uw referentie

Datum 1 december 2023
Betreft Besluit vaststelling recht nadeelcompensatie bestuursorganen centrale overheid

Geachte heer Weerwind,

Op 23 oktober 2023 is aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) ter toetsing voorgelegd het concept-besluit Vaststelling recht nadeelcompensatie bestuursorganen centrale overheid. ATR werd verzocht om een reactie voor 20 november 2023, maar heeft een reactie op een verzoek om nadere informatie pas op 13 november 2023 ontvangen.

Context en aanleiding

Nadeelcompensatie betreft het recht op vergoeding van schade ten gevolge van rechtmatig overheidshandelen. Hierbij geldt dat alleen onevenredige schade, dat wil zeggen dat de schade wordt vergoed die uitstijgt boven het normaal maatschappelijk risico. Op zich is de schade die een burger of bedrijf lijdt ten gevolge van een handeling of beslissing van de overheid geen reden om aan te nemen dat deze schade boven het normaal maatschappelijk risico uitstijgt en dat een recht op nadeelcompensatie bestaat.

Bij gemeenten komt het regelmatig voor dat burgers of bedrijven last hebben van bijvoorbeeld langdurig opgebroken straten en daarom om compensatie voor de overlast vragen. Sommige gemeenten hebben als voorwaarde voor het in behandeling nemen van de aanvraag dat de aanvrager eerst een bepaald bedrag betaalt. Als de aanvraag wordt gehonoreerd krijgt de aanvrager dat bedrag terug.

Inhoud

Met dit besluit kunnen voortaan bestuursorganen van de centrale overheid een bedrag vooraf vragen aan eenieder die vindt dat hij/zij onevenredig schade heeft geleden door een rechtmatig besluit van dat overheidsorgaan en daarom compensatie wil krijgen. Ook bij deze aanvragen krijgt de aanvrager dat bedrag terug als zijn claim wordt gehonoreerd.

Het besluit regelt dat de hoogte van het bedrag standaard 300 euro zal bedragen. Het gaat om een zogenaamde "kan-bepaling": de bestuursorganen hebben de vrijheid om er wel of niet gebruik van te maken. Echter, om willekeur te voorkomen en rechtszekerheid te bevorderen moet wel duidelijk zijn of en wanneer een bedrag wordt geheven. Dit kan bij beleidsregel worden bepaald. Hierbij kan bijvoorbeeld worden overwogen om vast te leggen of voor bepaalde groepen of schade feiten in ieder geval geen bedrag zal worden

geheven en wanneer een aanvrager vanwege persoonlijke omstandigheden (betalingsonmacht) geen recht verschuldigd zal zijn.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de gevolgen voor de regeldruk aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nut en noodzaak: is er een taak voor de overheid en is regelgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. Nut en noodzaak

In de toelichting wordt alleen vermeld dat het voor zowel burgers als bestuursorganen van belang is dat niet lichtvaardig een verzoek om nadeelcompensatie wordt gedaan. Er wordt gewezen op de memorie van toelichting bij artikel 4:128 algemene wet bestuursrecht (Awb). Daarin staat dat met het heffen van een bedrag kan worden voorkomen dat bestuursorganen niet serieuze of onvoldoende onderbouwde verzoeken om nadeelcompensatie in behandeling moeten nemen. Echter, artikel 4:128 bepaalt dat voor bestuursorganen van de centrale overheid bij of krachtens AMvB kan worden vastgesteld dat van de aanvrager een recht van ten hoogste 500 euro kan worden geheven voor het in behandeling nemen van de aanvraag.

Het is nu de vraag hoe groot dit probleem is bij de bestuursorganen van de centrale overheid, die nog geen eigen regeling hiervoor kennen. De toelichting gaat hier niet op in en bij navraag heeft uw ministerie ambtelijk laten weten dat er geen concrete signalen zijn dat het bedrag door een bestuursorgaan ook daadwerkelijk geheven gaat worden. Het is een instrument dat ingezet kan worden (waarop tevens beleid kan worden gemaakt) om te voorkomen dat er geen lichtvaardige verzoeken worden ingediend.

1.1 Het college adviseert om in de onderbouwing beter in te gaan op de vraag hoe groot het probleem van de lichtvaardige verzoeken bij bestuursorganen van de centrale overheid is en hoe groot de kans is dat dit een reëel probleem zal worden.

Het opwerpen van drempels bij aanvragen zal tot een lager aantal aanvragen en daarmee tot minder regeldruk leiden. Het college plaatst daarbij de kanttekening dat dit gepaard gaat met een inperking van de praktische mogelijkheid voor burgers en bedrijven om compensatie aan te vragen. De maatregel is te rechtvaardigen als nut en noodzaak van de maatregel onomstreden is. Het college merkt op dat het risico bestaat dat het inperken van lichtzinnige aanvragen ook gevolgen kan hebben voor de mate waarin burgers en bedrijven terecht aanspraak willen maken op compensatie.

2. Minder belastende alternatieven

Het wordt aan bestuursorganen overgelaten om gebruik te maken van het vooraf heffen van die 300 euro. Daarmee wordt in principe voorkomen dat deze heffing onnodig vaak wordt toegepast.

Ook bij lagere overheden speelt het probleem van te lichtzinnig gedane verzoeken om nadeelcompensatie. Daar kent men ook andere manieren om dit probleem te verkleinen.

2.1 Het college adviseert om in de toelichting aandacht te besteden aan alternatieven die lagere overheden toepassen, als andere mogelijkheid om het aantal lichtzinnig gedane aanvragen voor compensatie af te remmen.

3. Werkbaarheid

Uit de toelichting blijkt verder dat niet is gekozen voor het maximum van 500 euro dat volgens de Awb geheven kan worden in dit soort situaties, maar voor 300 euro. Verder is er rekening gehouden met burgers met financiële problemen.

4. Gevolgen regeldruk

De toelichting vermeldt alleen dat het heffen van het bedrag en de daarmee gepaard gaande administratieve handelingen passen in de bestaande werkwijze voor het behandelen van een aanvraag om schadevergoeding. Het betalen van de 300 euro is echter een extra handeling, die wat tijd kost en dus extra regeldruk zou opleveren.

Daarnaast is een verlaging van de regeldruk te verwachten als de centrale overheid dit toepast: burgers en bedrijven zullen minder aanvragen indienen, omdat sommige aanvragers niet het risico willen lopen de 300 euro niet terug te krijgen. De regeldruk betreft niet alleen de tijd die nodig is voor het invullen van het aanvraagformulier, maar ook voor het verzamelen van eventuele bewijsstukken.

Als overheidsorganisaties beleidsregels opstellen om duidelijk te maken of en wanneer een bedrag wordt geheven, dan zijn er kennisnamekosten. Deze kosten zijn beperkt, tenzij grote uitvoeringsorganisaties als Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) en Rijkswaterstaat gebruik gaan maken van de kan-bepaling. Een berekening van de mogelijke regeldrukeffecten is aan te bevelen door de gevolgen van dit scenario in kaart te brengen.

4.1 Het college adviseert om de regeldruk alsnog te berekenen conform de rijksbrede methodiek en de berekening op te nemen in de nota van toelichting.

Dictum

Gelet op de toetsing is het eindoordeel van ATR bij het voorstel:

Het besluit niet vaststellen, tenzij met de adviespunten rekening is gehouden.

Het college verzoekt u om een aangepaste versie van het voorstel opnieuw aan ATR voor te leggen, opdat het college kan beoordelen of een aanvullende zienswijze opportuun is.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris